

REVISTA ECONOMICA

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ea însotire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săses), Albina, Ancora, Ardeleana, Arietana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănăfana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Abasul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însotire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Sălțiște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codr., Comuna, Concordia (T.-Uzain), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Debeșul, Detunata, Loina, Drăganul, Dundreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițeru, Hațegana, Hondoleana, Insofire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Cavosdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Mierța, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Orașciua, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Sălțiște), Porumbăciana, Proșorul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ily-mare), Riușeana (Cap.-Mândăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săses), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Sylvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Tibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnău), Zărândeana, Zlăgneaana.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe ½ an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Cursurile și prelegerile populare.

«Revista Economică» s'a ocupat întotdeauna nu numai cu chestii pur economice, ci și cu chestii de natură culturală. Pentru că avem convingerea, că la bunăstare se poate ajunge numai prin cultură.

E doar un adevăr indiscutabil, că numai cultura adevărată produce o bunăstare generală în vieța națiunilor și statelor și iarăș nu e mai puțin adevărat, că bunăstarea dă avânt culturii, așa că aceste două: *cultura și bunăstarea* se ajută și completează împrumutat.

Iată pentru ce toate neamurile tind cu o voință irezistibilă spre cultură și iată pentru ce stăruie spre ea și neamul nostru din această țară, deși cu greutăți mari și cu piedeci, am putea zice, la tot pasul.

Răspândirea adevăratei culturi însă este cel mai anevoios lucru și tocmai de aceea ea are trebuință de multe condiții priincioase și indispensabile, pentru ca să se poată face bine și repede.

Pătrunși de acest adevăr fruntașii popoului nostru au căutat, din timpuri îndepărtate și chiar și în cele mai grele împrejurări, căile cele mai potrivite pentru răspândirea culturii în sânul neamului.

În felul acesta am ajuns și noi Românii din această țară să avem o cultură a noastră, proprie, o cultură câștigată cu multe și mari jertfe, dela care așteptăm bunăstarea și fericirea noastră.

Pentru răspândirea acestei culturi s'a lucrat pe vremuri și se lucră și acum cu multă stăruință

Din timpuri străvechi se pomenește la noi de îndrumări și povețe culturale în cadrele organizației noastre bisericești.

La început s'a pornit cu educația clerului și cântăreților bisericești, mai târziu cu educația învățătorimii, dându-li-se acestora din ce în ce, o cultură tot mai sistematică.

Pentru educația preoțimii, învățătorimii și a personalului necesar pentru alte cariere s'a impus, mai târziu, înființarea școalelor noastre secundare și de alte categorii

Pentru răspândirea culturii pe seama femeii și în masa popoului s'a pornit o lucrare mai sistematică abia în jumătatea a doua a secolului trecut, prin înființarea a câtorva școale de fete și a școalelor primare în sate și orașe.

Și tot în jumătatea a doua a secolului trecut s'a căutat un razim culturii noastre în «Asociațiunea pentru literatura română și cultura popoului român», cu despărțămintele ei, în mare parte a comitatelor locuite de Români.

De asemeni s'a stăruit în acel timp, foarte mult, ca și prin alte asociațiuni culturale și economice să se ridice poporul nostru din starea lui înapoiată pe o treaptă mai înaltă de cultură și bunăstare.

Tot în perioada susnumită cade și începutul instituțiilor noastre financiare și o remarcabilă dezvoltare a acestora.

Dar toate aceste nu mai oferă în timpul de față garanția deplină pentru o propășire culturală a totalității popoului.

De aceea vedem până și popoarele cele mai înaintate în cultură, ca Germanii, Francezii, Englezii ș. a., cum și în patria noastră Sași, Maghiarii, că fac uz și de alte multe mijloace, potrivite pentru răspândirea culturii în masa poporului.

Între mijloacele, de cari pomenim se numără *cursurile și prelegerile populare*, anume:

1. *Cursurile de analfabeți*;
2. *Cursurile economice*, cu diferitele lor ramuri și adevă:
 - a) cursurile de agricultură și cultura vitelor;
 - b) cursurile pentru cultura pomilor;
 - c) cursurile pentru cultura viilor;
 - d) cursurile asupra economiei de casă;
 - e) cursurile pentru cultura legumelor;
 - f) cursurile pentru deprinderea mâinii (industria de casă);
 - g) cursurile de albinărit;
 - h) cursurile pentru împrietinirea mulțimii cu chestia cooperativă, etc.

De o foarte mare însemnătate pentru cultura poporului sunt și *prelegerile populare*, a căror variație este mai multiplă decât a cursurilor populare.

Cursurile și prelegerile, aranjate cu bună chibzuială și de persoane pricepute și devotate cauzei, au o influință nespuse de mare asupra culturii poporului. De aceea, precum am spus, le-au îmbrățișat cu căldură toate popoarele civilizate și va trebui, neapărat, să le îmbrățișăm și noi în măsură tot mai mare.

Pentru împrietinirea publicului nostru cetitor cu aceste chestiuni ne vom ocupa aici mai deaproape cu ele și vom începe cu:

I. Cursurile de analfabeți.

Dintre toate instituțiile de învățământ, pecum se știe, unele sunt obligatorii, altele neobligatorii. Între cele obligatorii școala primară este cea dintâi, cea mai răspândită și cea mai însemnată.

Învățământul în școala primară s'a pus, la noi, pe o temelie sistematică și sănătoasă, în anul 1868. Dar, cu toate jertfele de bani și muncă, ce satele noastre, căpeteniile bisericesti, învățătorii și preoții noștri au adus în interesul acestei școale, roadele ei sunt foarte minimale și putem spune, fără teamă de a fi desmințiți, că ele nu stau în proporție cu cheltuielile ce poporul nostru a adus în interesul lor. Cetitori, pregătiți în școala primară, avem puțini de tot, dragostea poporului către școală și carte, în multe locuri, e mai tot pe aceeaș treaptă, pe care se află acum 45—50 de ani.

Ce e drept, școala noastră primară a suferit și suferă de multe lipsuri și nevoi și, în

multe locuri, poate nici nu și-a înțeles pe deplin adevărata ei misiune.

Un lucru, mai ales, nu se poate trage la îndoială, anume că, cu sistemul nostru actual de învățământ, producem puțini cetitori, puțină dragoste de carte și puțin folos practic în direcția adevăratului progres cultural și economic al săteanului nostru.

Cum, îndeosebi, nici școala de repetiție, adecă pentru copiii în vârstă dela 12—15 ani nu și-a făcut datorința, am ajuns ca chiar și din cei mai buni elevi ai școalei cotidiene, băieți și fete, la vârsta maturității abia mai pot încurcă câteva șire dintr'o carte și a-și iscăli numele. Celelalte cunoștințe au sburdat și ele din mintea lor, iar cu nobleța inimii, adesea nu întrec pe ceice nu au avut de loc parte de școală și învățătură.

Pagubă deci de atâtea jertfe de tot felul!

Dar cu sistemul actual de învățământ, cu bilinguismul introdus în școala noastră primară, situația a devenit și mai grea. Dragostea de carte și sporul adevărat în învățătură nu au să se amelioreze pe calea aceasta; din contră, avem mare temere, că ele vor scădea.

De altă parte, cum sute de sate de ale noastre au rămas, pe un timp mai îndelungat sau mai scurt, cu totul fără școale, primejdia analfabetismului devine și mai îngrijitoare.

Toate aceste nevoi trebuie să ne impună hotărârea de a stăruii, pe toate căile posibile, ca măcar în viitor să nu se perpetueze această stare tristă de lucruri. Se impune cu o forță irezistibilă — la noi mai mult decât la alții — organizarea *cursurilor de adulți* și îndeosebi a celor de *analfabeți*.

Aceste cursuri au frumoasa și nobila menire, nu numai să păzească nealterate cunoștințele și dexteritățile, aieva folositoare, câștigate în școala primară cotidiană și în cea de repetiție, ci să le și amplifice cu cunoștințe și dexterități, îndeosebi cu de acelea, cari asigură progresul economic și ameliorează situația materială, amenințate și ele de nenumărate nevoi.

Mai mult: școalele de adulți vor avea să învețe cetitul și scrisul, cum și alte cunoștințe folositoare, și pe acei tineri și oameni în vârstă, cari nu au avut de loc parte de școală, sau cari au frecventat-o de tot puțin și nu și-au putut însuși meșteșugul cetitului și scrisului.

Din cele precedente rezultă, că e o necesitate de prima ordine, ca cercurile noastre conducătoare să aibă cea mai înaltă sollicitudine pentru introducerea, pretutindeni, a cursurilor de adulți și ca factorii conducători din comune să se preocupe și ei în cea mai mare măsură cu înfăptuirea acestor cursuri.

Ordinele și instrucțiile emanate dela consistoare și dela «Asociațiune» au pornit un curent îmbucurător în scopul introducerii acestor cursuri folositoare.

În raportul Comitetului central al «Asociațiunii» către adunarea generală, ținută în luna trecută la Orăștie, găsim date interesante cu privire la aceste cursuri. Anume se zice, că despărțămintele «Asociațiunii», în cursul iernii anul 1911/12 au dat o deosebită atențiune instrucției analfabaților, în urma circulării primite dela Comitetul central. S'au ținut cursuri regulate în 46 de comune, aparținătoare la 23 despărțăminte, instruindu-se în total 890 analfabeți, adică aproape îndoit ca în iarna precedentă. Cinci dintre instructori au primit dela Comitetul central câte un premiu de K 50, iar unul un premiu de K 25. În alte 9 despărțăminte s'au încercat asemenea cursuri, dar parte n'au reușit, parte au fost oprite de jandarmi.

Despre cursurile din iarna anului 1912/13 se spune în numitul raport, că ele s'au continuat și mai intensiv, distribuindu-se instructorilor 10 premii de câte K 50 și gratuit un număr mai mare de abecedare anume pentru analfabeți.

Comitetul central al «Asociațiunii», se spune mai departe în raportul de care am pomenit, a luat dispoziții ca aceste cursuri de analfabeți să se continue și în viitor și că nădăjduște, că, având sprijinul Ven. Consistoare, va reuși ca străduința «Asociațiunii», de a smulge poporul din întunerecul neștiinții, să fie încununată de succese tot mai îmbucurătoare. Trebuie să ne dăm seama, că cea dintâi condiție a oricărei culturi conștie e cunoștința de carte, fără de care astăzi un popor nu-și mai poate îndruma soarta pe cărări mai bune. Datoria tuturor despărțămintelor, bogate în analfabeți, e deci a scăpa țărănimea noastră de această umilință, care constituie o primejdie pentru însași existența națională a poporului nostru.

Ținând seamă de aceste principii mântuitoare, comitetul central al «Asociațiunii» a lansat tocmai acum o circulară către direcțiunile despărțămintelor sale, îndemnându-le cu toată stăruința ca, toate, să reie și în acest an aranjarea cursurilor de analfabeți în toate comunele de pe teritoriile despărțămintelor.

Totodată publică, în circulară, îndrumările cari trebuie să le servească de cinozură la organizarea cursurilor.

Dăm și noi aici punctele de căpetenie ale circulării din chestiune:

1. Directorii despărțămintelor să trimită această circulară domnilor preoți și învățători,

învitându-i ca într'o Duminică sau sârbătoare, după terminarea slujbei, să aducă la cunoștința poporului înființarea cursului de analfabeți, explicându-le însemnătatea lui. În aceeaș Duminică să înscrie pe toți țărani (bărbați și femei), cari doresc să urmeze cursul. Propaganda pentru înscriere să urmeze și după aceea la toate ocaziunile potrivite.

2. Cursurile vor dura, de regulă, din Noemvrie până în Februarie și se vor ține în fiecare săptămână, în 3—4 zile, câte 2 ore, mai ales seara. În caz când numărul celor înscriși la curs ar fi prea mare, se vor împărți în grupuri (grupul femeilor și bărbaților sau grupul tinerilor și bătrânilor) Cursurile se vor ține în școală sau în alt local potrivit. Cheltuielile de încălzit le va suportă comuna politică sau bisericească, eventual se vor acoperi din colectă, făcută între cei înscriși la curs.

3. Cursurile vor fi ținute de preot sau învățător. Se vor propune după metodele cunoscute următoarele obiecte: 1. Cetirea, 2. Scrierea și 3. Socoteala.

Pentru cetire «Asociațiunea», la cerere, împarte gratuit atâtea abecedare, de câte are lipsă fiecare comună.

4. La sfârșitul anului se va face un examen, în fața directorului despărțământului sau a unui membru al comitetului cercual, eventual a protopopului. Examenul va fi public și după terminarea lui se vor aranja și alte serbări (couri, reprezentații teatrale, jocuri etc.).

Înainte de examen se va face, după formularul dat, din partea instructorului o listă a celor ce s'au prezentat. Lista, semnată de instructor și de președintele examenului, se va înainta Comitetului central al «Asociațiunii».

Pentru a răsplăti întru câțva munca săvârșită, Comitetul central va împărți zece premii de câte K 50 între acei preoți și învățători, cari până la 1 Maiu 1914 vor dovedi că au instruit în scris și cetit mai mulți analfabeți în cursul iernii 1913/14.

Un mijloc foarte bun pentru a trezi între țărani neștiutori de carte interesul față de scris și cetit sunt *șezătorile culturale*, care trebuie să se țină Duminică și în sărbători. La aceste șezători să se discute cu țărani chestiunile ce-i interesează pe ei, apoi preotul sau învățătorul să le povestească întâmplările mai însemnate cetite prin gazete, să le cetească din vre-o carte bucată potrivite, să cetească chiar și câte un țaran priceput, iar tineretul să declame și cânte diferite poezii și cântări.

Aceste șezători dau vieață scrisului și cetitului, pe care le învață ceice urmează cursurile de analfabeți. Poporul, încetul cu încetul, trebuie dedat, ca cunoștințele lui de carte să

le întrebuințeze în viața practică, pentru trebuințele lui reale, căci altfel toată învățătura lui n'are nici o valoare.

Cu ocazia șezătorilor, *cărturarii să explice țăranilor rostul «Asociațiunii»*, să-i îndemne să se înscrie *membri ajutători*, arătându-le broșurile, ce le primesc în schimbul taxei de K 2 și cetindu-le din aceste broșuri.

Tot cu ocazia acestor șezători să se înființeze și *agenturi de ale «Asociațiunii»*.

*

Dar lucrarea «Asociațiunii» în această direcție, va putea să aibă rezultate tot mai îmbucurătoare, numai în cazul când ea va fi sprijinită în mod real, din toate părțile. Consistoarele îndemnând și distribuind și ele premii, iar protopopii, preoții și învățătorii îmbrățișind cauza cu toată căldura sufletului lor, vor putea să dea, și pe această cale, un avânt îmbucurător luminării poporului nostru.

Acești factori vor putea atrage, cum s'a făcut și până acum, ce e drept, în puține locuri, în cercul lor de lucrare întreagă obștea cărturarilor și instituțiilor noastre.

Avem nădejde, că nici băncile și chiar nici privații, mai bine situați materialicește, nu se vor da la o parte, ci vor îndemna și ajuta, mai ales, cu câte un premiu această acțiune de viață pentru viitorul poporului nostru.

Exactitatea datelor statistice ungurești.

Este deobște cunoscut, cu câtă superficialitate și lipsă de scrupul, ba chiar tendențiozitate sunt lucrate publicațiile statistice ungurești, atât cele oficiale, cât și cele particulare, când se tractează despre Români.

Pentru a putea prezenta pe Români din această patrie ca necopți politicește și incapabili de prosperare în privința culturală, economică etc., ceice dețin puterea și conduc destinele țării ungurești nu se sfiesc a ne purta în fața străinătății, prin statisticile lor, în colorile cele mai urite.

Iată un exemplu din cele multe:

La 1910 s'a făcut număratoarea locuitorilor din Ungaria. S'au adunat datele mai însemnate ale populațiunii din țările Coroanei ungare, sub diferite rapoarturi. Au apărut volume groase, cari prin cifre și rubrici caută să dovedească superioritatea elementului unguresc față de toate națiile, dar în special față de noi Români. Țin să amintesc, că volumele oficiului statistic al acestei țări au apărut și în limba franceză, pentru a fi pe înțelesul tuturor popoarelor din Europa.

Și apoi aici sunt îngrămădite fenomenele demografice, cele mai lipsite de scrupul și obiectivitate. Se jonglează cu cifre și date numai și numai în vederea unui fapt: rasa ungurească posedă o facultate superioară în creșterea ei naturală, limba și cultura ungurească este mai puternică și grație „propagării ei pacifice“ (?) adecă a limbii ungurești, Ungurii înghit milioane de Români, Sârbi, Slovaci etc. tot din zece în zece ani.

În luna Noemvrie 1912, a ieșit de sub tipar volumul „Magyar Statisztikai Közlemények“ și „Statisztikai évkönyv“, anuare statistice. Voiu da de acolo, un material bogat pentru că socotesc, că în asemenea împrejurări este de un folos real, să ne cunoaștem atât puterea numerică, cât și forțele noastre economice, culturale așa cum sunt prezentate în fața lumii, de către oficiul statistic al statului.

Biroul statistic, dă următorul tablou referitor la mișcarea ziaristică și la expediarea ziarelor ori revis telor, prin poșta, în anul 1912:

Ziare și rev.	Ma-ghiare	Nem-țești	Croate	Ser-vești	Romă-nești	Slo-vace	Ru-tene	Italie-nești	Fran-ceze	Jidov.	Dile-rite
Politice	273	46	2	6	20	11	—	2	—	—	1
Locale	317	45	—	3	4	1	—	3	—	—	—
Literatură	65	5	2	8	2	8	1	—	—	—	4
Științifice	818	53	2	9	18	19	1	—	1	5	7
Umoristice	20	4	—	2	—	1	—	—	—	—	—
	1493	153	6	28	44	40	2	5	1	5	12

Va să zică la noi Români de sub coroana Sf. Ștefan, ziare locale numai 4 sunt, iar reviste umoristice n'avem de loc. Oare?? Pânăce la unguri sunt socotite toate pamfletele și volantele — la noi „Bobárnacii“ d-lui Borcia și „Cucul“ etc., sunt pentru oficiul statistic terra incognita. Ziare locale știu vr'o șeșeșapte.

Expediarea prin poșta a fost următoarea:

În anul 1911 poșta a expedit 119.374,700 mii de exemplare din ziare și reviste ungurești.

21.657,100 exemplare ziare și reviste nemțești.

16.083,776 din cele apărute în limba croată.

6.213,800 exemplare de ziare și reviste apărute în limba românească.

5.708,200 exemplare în limba sârbească.

5.906,000 exemplare în limba slovacă.

Va să zică noi, cari avem de două ori atâtea ziare și reviste ca bunăoară Sârbii, și suntem de două ori la număr mai mulți ca aceștia, avem o mișcare abia cu 1/2 milion mai mare în produsul tiparului!

R. S. Molin.

Dela „Solidaritatea“.

Direcțiunea «Solidarității» a expedit zilele acestea către membrii însoțirii apelul ce urmează, cu rugarea să-și dea concursul la echilibrarea normală a bugetului însoțirii noastre. Apelul și raportul special despre situația financiară a însoțirii sunt destul de elocvente și astfel ne simțim dispensați de a le mai comenta separat la acest loc. Suntem siguri că cererea direcțiunii «Solidarității» va afla răsunset la băncile noastre.

Onorată Direcțiune!

În alăturat ne luăm voie a Vă comunica raportul pe care organele competente ale «Solidarității» l-au prezentat ultimei adunări generale a ei cu privire la situația financiară a însoțirii băncilor române.

La acest raport din partea noastră nu mai avem mai nimic de adăugat. El este destul de

clar. Arată ori și cui situația precară financiară a «Solidarității» și indică mijloacele de ajutorare. Intre acestea cel mai eficace este urcarea capitalului însoțirii prin aceea că membrii, cari au prea puține cvote față cu mijloacele de cari dispun, să și le întrească la suma proporțională stabilită în alăturatul raport. Onor. Dv. institut are până acum numai..... cvote. In sensul hotărârii ultimei noastre adunări generale, urmează să Vă mai procurați încă..... cvote, ceace, prin aceasta, Vă și rugăm.

Nu ne îndoim că Dv. — aprețind chiemarea însoțirii noastre și importanța lucrărilor ei — veți și urma învătării, ce Vi-o facem și aceasta cu atât mai mult cu cât cvotele însoțirii noastre — fiindu-i averea sigur și solid plasată — totdeauna vor reprezenta valoarea nominală a lor. Tot ceace jertfiți sunt interesele acestor cvote, ceace credem că este cu mult prea puțin față de serviciile obștești și reputația ce aduce însoțirea noastră membrilor ei.

Rugându-Vă să ne comunicați în cel mai scurt timp hotărârea Dv. semnez.

Cu toată stima:

Parteniu Cosma
prezident.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XXIII.

Spese de cancelarie.

Cea mai însemnată poziție de erogate o formează interesele, pentru depuneri și depozite, cari sunt de a se plăti la fiecare jumătate de an.

După acestea urmează salarele funcționarilor, cu cari ne-am ocupat mai înainte, apoi deosebite poziții mai mici, cu cari deși fugitiv, totuși trebuie să ne ocupăm. La locul prim avem:

Chiria. Conform raportului tău, localitățile tale de birou din Bănești sunt destul de ieftine, dar sunt vechi, au aspect sărăcăcios și mai sunt situate și de parte, pe când localitățile de birou ale concurenților tăi sunt cap de operă arhitectonică pentru Bănești, cari pun în uimire întreg ținutul. Sunt situate în partea de miazăzi a pieței și bat la ochi din toate părțile, pe când birourile tale sunt indicate la acest loc abia cu o tablă de lemn, pe care stă scris cu litere mari «Bancă», iar intrarea e dincolo de colț.

După cât ești informat firma Gorun și Soții plătesc de cinci ori atâta chirie ca tine, dar aceea nu o știi, că oare edificiul acela pompos al lor poate influența atât de mult opinia publică, încât în porție să le câștige și afaceri mai multe, cari și-ar reveni și ție dacă ai locui și tu într-o casă așa de pompoasă.

Sunt zău și de aceia, cari judecă o bancă după exteriorul ei. Mulți cred că, exteriorul mare și scump sunt cheazăia corăspunsătoare a averii și de încredere

și pentru interior. O clădire solidă, la care sunt aplicate de toate laturile pante de fier, și deasupra împodobite cu turnuri ascuțite, cari parcă ar voi ca să înspăimânte pe spărgători, îi fac pe mulți să creadă, că acolo își pot eloca banii cu mai mare siguranță, ca și într'un edificiu mai modest ca al tău, care înainte de aceasta a fost numai o simplă prăvălie și casă privată de locuit și care așa zicând anume atrage asupra sa atențiunea spărgătorilor.

Pe alții iarăș îi cuprinde un anumit sentiment de mândrie, când trec pe sub portalul în stil vechiu grecesc al concurenților tăi și cred, că în momentul acela toți ochii din «Piața-mare» se îndreaptă asupra lor. După părerea lor aceasta corăspunde autorității lor, ca bancă, și merită toată recunoștința lor.

Altora însă, cari știu că în orașe mici fiecare are cunoștința de tot pasul celui alt, le convine mai bine, dacă operațiile de bancă se isprăvesc pe lângă o discreție mai mare, decât sub controla publicității.

Dacă cineva merge la bancherul său, numai cu două gânduri poate merge: sau cere împrumut, sau depune bani. În cazul prim îi vine mai bine dacă «Piața-mare» nu-l vede. E drept că ținta drumului său nu-i e scrisă pe spate, dar îl cuprinde un simț neplăcut, când cugetă, că vecinii săi, cari îl urmăresc cu viclenie, vor află scopul drumului său. În definitiv mai bucuos cărnește în drumul său pela colț, când pleacă la tine să ceară vre-un împrumut. Dacă însă voiește să depună bani, atunci adeseori va fi și mai circumspect. Nu voiește ca toată lumea să știe că el are bani la bancă, căci ar fi expus cererilor continue de împrumut ale vecinilor lipsiți și nici nu s'ar putea folosi de minunata scuză, că n'are. Hazardescu nu depune nici odată bani atunci, când știe că îl poate observa cineva.

Prin urmare nu e sigur, că oare cancelaria ta nu e situată cel puțin așa de bine, ca și a băncii celei vechi. Localul tău este și public și ascuns, e la centru și totuși la oparte și din motivul acesta, pentru mulți va fi tocmai așa de simpatic, precum va fi de neplăcut pentru alții.

E posibil ca afacerile din Bănești cu vremea să se desvoalte așa de mult, încât directorii să fie nevoiți să edifice pentru bancă un palat propriu, care din punct de vedere al aranjamentului practic și al frumuseții arhitectonice va întrece edificiul lui Gorun și soții.

În interval poți rămâne liniștit acolo unde ești, și mulțamește-te cu spesele cele mici. Edificiul mare urcă foarte mult chiria, spesele, darea și alte multe. Este mai bine dacă casa-ți este strâmtă pentru o zi — zice englezul — decât să fie prea largă anul întreg.

Spese neprevăzute. Imprietinește-te cu faptul, că pofta de expansiune a oricărei filiale molipsește și pe celelalte. Dacă tu ești risipitor, nu este permis să presupui, că cei 29 de colegi ai tăi sunt tot atâtea prototipuri de cruțare. Dacă filialei din Bănești îi vine pofta să înlocuiască orologiul de cancelarie cel vechiu și tocit cu unul nou și mare, faptul acesta va stârni și în celelalte filiale asemenea dorințe. Frigurile după orologae nouă vor grăsi în mod simțitor la institut. Așadară, dacă voiești ca să sporești spesele filialei tale, înmulțește surplusul cu 30, pentru că ceace tu afli de bine ca să introduci la filiala ta proprie, pot pretinde și celelalte.

Și într'u cât îți învingi înclinarea ta proprie spre cheltuieli mai mari, vei face bine dacă vei pune capăt

și înclinării spre risipă, ce se ivește zilnic, la filiala din Bănești, în anumite lucruri mici.

Se vorbește despre un funcționar de bancă tânăr, că în călătoriile sale oficioase, joacă pe domnul, bea la fiecare mâncare vinuri de desert și dă bacșișuri princiare personalului de serviciu. Toate acestea le face ca reprezentant al băncii și pe cheltuiala aceleia. Este atât de alegător în privința penelor de scris încât aruncă și câte două, până ce-și găsește una pe plac. În oarele libere poartă o corespondență privată extinsă, folosește hârtia, covertele, ciara roșie etc. cari nu sunt ale lui. Dar unde e directorul, care să se scoboare atât de jos, ca să-și îndrepteze atențiunea și asupra unor astfel de mărunțișuri și să se mai intereseze de astfel de lucruri bagatele. În timp apropiat un inspector special va număra periile de haine, zice domnul acesta, și cu ocaziunea aceasta se reduce și paușalul de săpun al femeiei, care curăță birourile.

Tânărul acesta își mai face și plăcerea de a avea, pe lângă alte însușiri bune, și un humor batjocuritor. Când direcțiunea nu de mult i-a îmbunătățit salariul cu o sumă de tot neînsemnată a mulțămuit cu atâta complezanță batjocuritoare și sarcasm căutat, încât foarte puțin a lipsit să nu-și piearză postul și salariul.

Pe tânărul acesta nu ți-l prezint ca pe prototipul unui ofician de bancă. Din contră cred, că ce privește risipa lui, dovedită în lucrurile mici, nu e nimeni în stare ca să țină pas cu el. Dar chiar și dacă alții nu sunt tocmai așa de multilaterali totuși au în ei înclinarea de a risipi în felul lor, și față de așa ceva tu ești dator ca să iei poziția cea mai hotărâtă. Consumarea fără margini de cărbuni și gaz sau lumină electrică de exemplu încă este una dintre soiurile de risipă primejdioase.

Nu-i nevoie, ca cruțarea să devină slăbiciune. Sgârcenia încă își are marginile, și ea se pedepsește singur. Ceeace trebuie să combați este risipa peste măsură și fără cap și nu consumarea rațională. Astfel de lucruri fără rezon trebuie curmate, nu cu principii ci prin control. Risipa în lucruri mici, cu care nu-ți bați capul, devine permanentă și continuă, și poate fi calculată după oare. Pe zi se țin șapte oare de oficiu și într'un an sunt 300 zile de lucru, iar numărul tuturor oficianților și practicanților de bancă e de 150. Să multiplicăm acum acești trei numeri și îndată se va vedea, că dacă în fiecare oră se întâmplă numai câte un caz de risipă, atunci în decursul anului întreg vom avea 27,000 de cazuri. Dacă ar fi vorba chiar și numai de fileri, înmulțindu-i cu numărul acesta ar da o sumă considerabilă. Dar fie vorba de orișice sumă, e bine să ne notăm, că aceste feluri de spese îngreunează contul, din care se dau salariile. Așadară interesul personal al amploiaților băncii, începând dela director și până la cel mai tânăr practicant este, ca spesele băncii să fie cât se poate de mici.

Subscrieri și donațiuni pentru scopuri filantropice. Odată la an ești asaltat să subscrii o sumă oarecare pentru scopurile curselor de cai din Bănești. O parte mare dintre clienții tăi, cei mai buni, ocupă locuri onorifice în direcțiunea curselor de cai și stai la îndoială, că oare bună politică face direcțiunea ta refuzând consecuent subscrierea ajutoarelor reclamate. Zău nici chiar pentru ei nu-i lucru așa de ușor. Într'o societate așa de mixtă, ca și aceea, pe care o formează acționarii unei bănci, pot fi mulți, cari din

motive de ordin moral sunt cei mai aprigi contrari ai curselor de cai. Nu-i vorba de aceea, că oare din punct de vedere moral cursele de cai bune sunt, rele, sau indiferente. E deajuns că o parte din acționarii tăi sunt în contra lor, și de aceea nici nu e la loc, ca din banii băncii să se folosească fie și numai o fracțiune cât de mică spre astfel de scopuri.

Aceeaș greutate se ivește și atunci, când e vorba ca banca să subscrie spre un scop oarecare, asupra căruia din considerații confesionale sau politice, părerile acționarilor se împart. Nu poți subscrie nimic în favorul unei biserici creștine dacă denegi aceeaș cerere unei sinagoge. Nu poți sprijini pe catolici, și nu poți întoarce spatele reformaților. Societățile pe acțiuni nu se țin de nici o confesiune. Ele se uită cu indiferența omului ridicat peste partide și întemeiate pe bilanțuri, deopotrivă la creștin ca și la jidov, la ateist ca și la păgân.

Dacă însă este vorba de instituțiuni de interes public, de spitale, azile și alte instituțiuni publice, pe cari le pot folosi fără deosebire toate instituțiunile și partidele, atunci banca ta va contribui totdeauna cu plăcere cu partea sa.*

Dacă însă vrei să fixezi suma contribuției nu uită, că acționarii tăi din Bănești de bună seamă vor fi subscriși și personal pentru scopul amintit. Imprejurarea aceasta încă nu scutește banca dela contribuire, dar la tot cazul poate moderă pretensiunile aceloră, cari sunt de credința, că banca poate da orișice sumă, și poate scoate cât vrei din buzunarul acționarilor săi.

Direcțiunea nu va fixa suma contribuțiilor ținând cont de suma minimală, ce o poate da, ci va țineă seamă de suma, ce poate destina pentru scopul respectiv. Știe, că banii ce se dau în modul acesta nu sunt totdeauna pierduți. Astfel de bani nu pot fi priviți în toate cazurile ca o plasare stearpă, ci adeseori aduc și din punct de vedere al afacerilor procente lor.

Pe tine te cam supără faptul că pentru trebuințele spitalului din Bănești n'ai putut semnă decât 50 de coroane, pe când Gorun și soții au donat 500 de coroane. Imprejurarea aceasta afirmative le servește contrariilor de prilej binevenit, pentru diferite observări disprețuitoare și asemănări vătămătoare. Oamenii aceștia însă uită, că firma Gorun și soții nu are filiale. Sediul lor unic este Băneștii, pe când banca ta trebuie să facă donațiuni în treizeci de locuri deosebite. Institutul tău trebuie să semneze diferite sume la vre-o treizeci de spitale, pe când ei numai pe seama unuia, așa că banca ta totuș dă 1500 de coroane, față de cele 500 coroane ale lor.

* Iarăș e vorba mai mult de jurstările altor neamuri. La noi și în privința aceasta suntem avizați mai mult la noi înșine și astfel pentru scopuri culturale încă trebuie să urmărim acest principiu. La noi băncile sunt născute numai pentru ajutorarea noastră și concrescute cu năcazurile noastre.

Statistica agricolă a României pe 1913.

Ministerul Agriculturii și domeniilor a dat de curând la lumină tablourile relative la statistica agricolă a României pe 1913, tablouri din care reiese că în toamna anului 1912 și primăvara anului 1913 din cele 13.017,700 hectare reprezentând suprafața județelor, măsurată cu planimetru după hărți, s'au cultivat 6.003,520 hectare, față de 6.126,127 în 1912, 6.021,168 în 1911 și 6.036,357 în 1909, cifre care arată că dintre suprafețele cultivate dela 1910 încoace, aceea din 1913 este cea mai mică.

Suprafața cultivată în 1913 a fost exploatată de 1.444,007 exploatațiuni, din cari 3500 cu o întindere mai mare de 100 hect. și 1.140,507 cu o întindere mai mică de 100 hect. Cele 3500 exploatațiuni reprezentau o întindere totală de 1.699,906 hect.; iar cele 1.144,007 o întindere de 4.306.614 hect.

Sămănăturile și fânețele în 1913 reprezentau: 5.836,559 hect., din cari: 3.504,921 hect. făcute de proprietari, 1.737,354 făcute de arendași, iar 594,284 hect. în dijmă.

În anul 1912 totalul sămănăturilor și fânețelor reprezentau 5.964,570 hect.: iar în 1911 suma de 5.862,356 hect. față de 5.877,685 în 1910.

Iată întinderea culturilor pe 1912 exprimată în hectare:

Cereale: 5.001,041 din cari: grâu 1.623,105, seară 90,583, orz 562,539, ovăș 522,149, porumb 2.146,971, mei 54,926 și hrișcă 768 hect.

Textile și oleaginoase: 118,715 hect. *Leguminoase și tubercule*: 78,345 hect. *Plante industriale și diverse*: 24,905 hect. *Grădinării*: 23,543 hect. *Plante de nutreț*: 500,010 hect.

Sădirile în 1913 reprezentau o întindere de 166,961, din care 76,935 hect. livezi de pruni față de 74,204 hect. în 1912; 72,952 hect. în 1911 și 70,395 în 1910 și 90,026 hect. vii și anume 72,585 hect. pe rod și 17,441 hect. neproductive încă.

În 1912 viile reprezentau o suprafață de 87.353 hect. din cari 70,249 hect. cu rod și 16,924 fără rod; iar în 1911 o suprafață de 85,860 hect. din cari 71,438 pe rod și 14,422 fără rod.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 23 Octomvrie 1913.

Situația pieței internaționale de bani nici în săptămâna expirată nu s'a îmbunătățit, ci încordarea semnalată atunci, s'a menținut. Urcarea etalonului oficial la Banca Angliei n'a urmat, dar în urma detragerilor continue de aur, posibilitatea urcării în săptămâna curentă a fost din nou actuală. Situația pieței din London a impus

și impune rezervă și pieței din Berlin, unde dealtecum situația favorabilă a Băncii imperiale germane ar justifică reducerea etalonului oficial, lucru, ce s'a și reclamat cu insistență din parte interesată. Discontul privat a cotat în London $4\frac{15}{16}\%$ până la 5% , a ajuns deci nivelul ratei oficiale, iar în Berlin s'a redus la $4\frac{3}{4}\%$. Banii pro ultimo $5-5\frac{1}{2}\%$, Paris-ul cotează $3\frac{15}{16}\%$.

Ce privește piața internă de bani, în urma noului împrumut ungar, dispoziția a fost ceva mai favorabilă; nu au lipsit în Budapesta nici oferte din Viena, de cari însă s'a făcut puțin uz, afacerile continuând a fi minimale. Discontul privat s'a menținut aproape neschimbat la nivelul celui din săptămâna trecută.

Jurisdicțiune.

Efectul iregularităților săvârșite la fondare. Iregularitățile săvârșite la fondare nu au ca efect invalidarea societății pe acții. O societate pe acții a pârât pe un acționar pentru neîmplinirea obligamentelor de plată luate asupra-și prin semnarea acțiilor. Pârâtul, în apărarea sa, s'a provocat între altele și la faptul, că un alt acționar a intentat societății proces pentru invalidarea hotărârilor adunării generale de constituire și că împotriva direcțiunii decurge cercetare pentru anumite iregularități resp. delictes comerciale săvârșite cu ocazia fondării. În temeiul acestei apărări tabla regească a suspendat procedura, până atunci, până când se vor decide afacerile de litigiu, pendente, ale societății prin sentințe, ridicate la valoare de drept.

În urma recursului societății pe acții Curia reg. prin sentința sa Nr. 534 V dela 9 Septemvrie 1913 a schimbat sentința instanței a doua și a enunțat, că în procesul de față suspendarea procedurii nu poate avea loc. A îndrumat deci, Tabla reg. să suprarevizuiască în merit sentința tribunalului și să aducă o hotărâre corespunsătoare, nouă.

CRONICĂ.

Necrolog. *Emil Vințeleriu*, funcționar la „Albina“ Centrala în Sibiu a încetat din viață după un morb lung, la 20 crt., în etate de 40 de ani.

Din prilejul acesta s'a arborat flamură neagră pe edificiul institutului „Albina“ și direcțiunea a depus pe cosciugul defunctului o cunună de flori naturale, iar corpul funcționarilor Centralei a lansat un anunț funebral special, și afară de o frumoasă cunună de flori, depusă pe cosciug, au donat în amintirea colegului lor la „Masa studenților români din Brașov“ suma de K 32 — Odihnească în pace!

Distincția d-lor Sava Raicu și Dr. Cor. Pap, cu medalia „Meritul comercial și industrial“, din partea Majestății Sale Regelui Carol I, pe lângă bucuria, ce a produs în cercurile românești, a fost înregistrată și relevată și în ziarele și revistele de specialitate maghiare. Revista „Országos Kereskedelmi Közlöny“ în numărul ei 24 din a. c. se ocupă cu cuvinte măgulitoare de persoanele ambilor medaliați și apreciază în mod elogiios în deosebi mănoasa activitate a d-lui director Sava Raicu. Abstrăgând de o mică inexactitate, străcorată în revista numită, conform căreia domnul Raicu este numit întemeietorul „Solidarității“, aprecierile revistei „Országos Kereskedelmi Közlöny“ sunt juste și nu putem decât să ne bucurăm, că se găsesec în fine și reviste maghiare obiective, cari nu văd în distincția directorilor noștri de bancă numai „răspłata pentru deposedarea elementului maghiar prin băncile valache“, ci, ceea ce de fapt însemnează aceste distincții — răspłata muncii cinstite pe teren financiar-economic.

Două expoziții ale Reuniunii române agricole din Sibiu. Comitetul central al Reuniunii române agricole din Sibiu aranjează *Duminică* la 26 crt. în comuna *Alfina*, cercul Nocrichului, a XXII-a *expoziție de vite de prăsilă*, iar *Luni*, la 27 crt. în comuna *Răhău* (lângă Sebeșul-săsesc) a VIII-a *expoziție de copii*. La ambele expoziții se vor împărți diferite premii în sumă totală de K 550.

Noul împrumut de stat român. în sumă de 250 milioane Lei în aur a fost definitiv încheiat în Berlin, la grupa Discontsgesellschaft și S. Bleichröder. Împrumutul este acordat cu $4\frac{1}{2}\%$, rambursabil în 40 ani, parte fix, parte în opțiune.

Ungaria fericită. Situația critică economică și socială în care se află o mare parte a populației din această țară o caracterizează, în mod evident, memoriul, ce l-a prezentat nu de mult guvernului un proptoretor din comitatul Ugocia. În acest memoriu se cere nici mai mult nici mai puțin, decât ca vre-o 10,000 de oameni din cercul respectiv, amenințați de a peri de foame, să fie trimiși cu sprijinul guvernului la America pentru a-și căuta lucru și a-și asigura existența.

Înregistrând și comentând aceasta știre, la loc de frunte, organul politiceii oficiale săsești „Siebenbürgisch-Deutsches-Tageblatt“ din Sibiu, constată, că de fapt emigrația în masă a poporului la America este provocată de neagra mizerie, de care poporul este cuprins aici în patria lui. Arată deci necesitatea de a se reduce măsurile prea severe puse în aplicare pentru persecutarea emigrației și pledează așa zicând pentru a da curs liber emigrării, pentru că — zice autorul — unde nu ajută altceva decât numai emigrația este în fond numai ipocrizie, a combate emigrația cu măsuri polițienești, o ipocrizie, sub care sufăr mii și mii de oameni“.

Fondări nouă și urcări de capital în cuartatul III 1913. Criza financiară îndelungată, prin care trecem, se reoglindează și în datele statistice asupra fondărilor nouă și a urcărilor de capital în cuartatul trecut. Conform acestor date în cuartatul III 1913 s'au înființat în capitală 2 institute de bani, nouă cu capital de K 60,000, față de 4 institute în perioada corăspunătoare a anului 1912, a căror capital a fost de K 900,000. În provincie s'au întemeiat 4 institute nouă, cu capital de K 610,000. Capitalul social l-a urcat în capitală un singur institut cu K 60,000; în provincie 4, dela K 2.390,000 la K 3.160,000. Reduceri de capital în capitală n'au fost; în provincie au fost 3, dela K 3.700,000 la K 2.340,000. Au încetat a există în cuartatul III 1913 cu totul 10 institute de bani; 2 în capitală prin concurs și 8 în provincie, dintre cari prin concurs 4, prin licuidare 3 și prin fuziune unul.

Întreprinderi industriale nouă etc. ca societ. pe acții s'au întemeiat în quart. III a. c. 38, anume 15 în capitală cu capital de K 21.381,200 și 23 în provincie cu capital de K 7.752,000. — Capitalul l-au urcat în total 16 întreprinderi industriale cu K 15.091,000. Din contră și-au redus capitalul 7 întreprinderi, dela K 7,135,000 la K 1.415,000. Numărul întreprinderilor industriale, cari au încetat a există în cuartatul III 1913 este de 25, din care 8 în capitală și 17 în provincie. Prin concurs au încetat din acestea 10 și prin licuidare 15.

Cooperativele de consum din Ungaria. Centrala cooperativelelor de consum „Hangya“ a publicat de curând statistica cooperativelelor în legătură cu ea. Conform acestei lucrări statistice numărul cooperativelelor în ființă a fost în anul trecut de 1195, al filialelelor de 314; numărul membrilor de 182,344, al părților fundamentale de 419,480. Capitalul social s'a cifrat cu K 4.671,857, valoarea depozitului de mărfuri a fost de K 10.655,996, aranjamentul K 1.266,038; valoarea imobilelelor K 4.302,007, alte valori K 1.400,585. Fondul de rezervă s'a cifrat cu K 2.717,033, iar profitul net cu K 514,306. Darea plătită de cooperative în 1912 a fost de K 397,815.

S U M A R.

Cursurile și prelegerile populare. — Exactitatea datelor statistice ungurești. — Dela „Solidaritatea“. — Bancherul din provincie. — Statistica agricolă a României pe 1913. — Revista financiară: Situațiunea. — Jurisdicțiune: Efectul regularităților săvârșite la fondare. — Cronică: Necrolog. Distincția D-lor Sava Raicu și Dr. Cor. Pap, Două expoziții ale Reuniunii române agricole din Sibiu, Noul împrumut de stat român, Ungaria fericită, Cooperativele de consum din Ungaria, Fondări nouă și urcări de capital în cuartatul III 1913.